

PYTTELITEN KLIMATORDLISTA

Den förstärkta växthuseffekten. Växthuseffekten är ett normalt naturfenomen. Den innebär att vissa gaser i atmosfären (bland annat vattenånga och koldioxid) fungerar som ett växthusglas. De släpper igenom solljuset till jordytan, men hindrar en del av den strålning som omvandlats till värme från att återvända till rymden. På grund av växthuseffekten är jordens temperatur lagom för människor. Med klimatförändringen avses att denna naturliga växthuseffekt förstärks, vilket leder till en global uppvärmning.

Fossila bränslen är icke förnybara naturresurser eller naturresurser som förnyas mycket långsamt. Bland annat olja, stenkol, naturgas och torv är fossila bränslen. Användningen av fossila bränslen bland annat till energiproduktion och transporter är den största orsaken till klimatförändringen.

Förnybar energi är energi som fås från förnybara källor. Till exempel sol-, vind-, vatten- och bioenergi, markvärme samt vågkraft och tidvattensenergi är förnybar energi. Användningen av förnybar energi orsakar betydligt mindre klimatutsläpp än fossila energikällor.

Föränderliga väderleksförhållanden. Som följd av klimatförändringen förändras nederbörden och temperaturerna på jorden. Förändringarna är olika i olika delar av världen. I allmänhet stiger temperaturerna och andra väderleksförhållanden blir mer extrema, dvs. torka och kraftiga regn ökar och stormar blir starkare. Förändringar av väderleksförhållanden påverkar bland annat jordbruket negativt.

Klimataktör. Alla de stater, kommuner, företag, skolor och enskilda människor som arbetar för att motverka klimatförändringen är klimataktörer. De och vi alla har vår egen roll i vårt arbete och alla behövs för att bekämpa klimatförändringen. Aktiva klimataktörer motverkar klimatförändringen och dess konsekvenser överallt på jorden redan nu.

Klimatutsläpp. De gaser i atmosfären som hindrar värmestrålningen att återvända från jorden till rymden kallas växthusgaser. De viktigaste växthusgaserna är koldioxid (CO₂), metan (CH₄) och dikväveoxid (N₂O). På grund av människans verksamhet på jorden uppstår enormt mycket "överflödiga" gaser som förstärker växthuseffekten. Sådana växthusgaser som produceras av människan kallas klimatutsläpp. De uppstår i energiproduktionen och trafiken samt bland annat i jordbruket, industrin och på avstjälningsplatser.

Klimatåtgärder. Alla de tillvägagångssätt som används för att bekämpa klimatförändringen är klimatåtgärder. Till klimatåtgärder hör bland annat förändring av produkter och tjänster så att det blir klimatvänliga, utveckling och införande av nya produkter och tjänster, utveckling av lagstiftning, bidrag och beskattning, bra samhällsplanering (t.ex. planläggning) samt utbildning och klimatkommunikation.

Koldioxidavtryck är den mängd klimatutsläpp som en produkt, verksamhet eller tjänst orsakar, dvs. hur mycket klimatutsläpp som uppstår under produktens eller verksamhetens livscykel. Då man talar om människans koldioxidavtryck avses alla de sammanräknade klimatutsläpp som de produkter och tjänster som människan använder ger upphov till.

Konsumtionsval. Våra konsumtionsval, dvs. saker som vi köper, har alltid konsekvenser för vår omvärld. De viktigaste konsumtionsvalen som påverkar klimatförändringen gäller boende, transporter, mat, varor och tjänster. Om man vill motverka klimatförändringen genom sina konsumtionsval, gör man klokt i att byta hemmets elavtal till grön el, flyga mindre, äta mer grönsaker och mindre kött, promenera, cykla eller använda kollektivtrafik i stället för att köra bil och använda mindre pengar.

Påverkan. För att lösa klimatförändringen behövs mångsidig påverkan i vårt samhälle. Det behövs åtgärder av såväl politiker, företag, organisationer och medborgare. Medborgare kan motverka klimatförändringen bland annat genom att vara aktiva i organisationer, skriva insändare, brev och petitioner till riksdagsledamöter, ledamöter i kommunfullmäktige, fackförbund eller representanter för företag, genom att ordna eller delta i evenemang eller demonstrationer, genom att rösta i val, i sociala medier och genom att diskutera frågan med olika människor.